

Andreotti, l'últim

Cinquanta anys de presència en la primera línia de la política italiana (i també internacional, més que no sembla), i gairebé uns vint més a l'ombra però sense deixar de moure fils. Fins que s'ha mort, nonagenari, amb la mateixa discreció i el mateix aire de misteri. Ja feia molt de temps que, quan li preguntaven com se sentia o es trobava, responia: “*Sopravvivo*”. Sobrevivia, en efecte, quan del seu temps ja no quedava ningú més. Era un supervivent d'una altra època històrica, d'una altra manera d'entendre la política, i sobretot d'una altra Itàlia: la del cinema realista, la de Vittorio de Sica, de Fellini, de Gassman, de Sofia Loren i Monica Vitti, la de Rita Pavone o Domenico Modugno (i on són ara “*les neiges d'antan*”, quins grans cantants o actors italians coneix el món sencer?). Supervivent de la Itàlia de polítics insignes, de De Gasperi, de Berlinguer i d'Aldo Moro, de l'avvocato Gianni Agnelli que va convertir la Fiat en un gegant de talla mundial. Era un supervivent, i ho afirmava ell mateix sense ironia i sense *civetteria*, simplement com una constatació: algú que ha quedat viu quan els altres són morts, algú que és present encara en un temps i en un món quan els altres ja no hi són. A Giulio Andreotti, el temps present no li agradava, i potser no l'arribava a entendre: en el “seu” temps, per exemple, hauria estat del tot incompreensible, impossible, que un individu com Silvio Berlusconi, paradigma de la barroeria, la banalitat i la poca vergonya, fóra durant vint anys el gran protagonista de la política i la vida pública d'Itàlia. Ell, el gran Giulio, *il divo*, “Belzebù” per a molts, simplement no hauria permès una ignomínia així per al seu país. El seu temps, el temps de Giulio Andreotti, es va acabar definitivament aquell any 1992 quan la Democràcia Cristiana s'esfondrava i es desintegrava, quan el darrer cap de govern de l'època, Bettino Craxi, s'amagava i fugia (fugia a Tunísia, amb el seu gran amic Ben Alí, el dictador lladre... que també es deia socialista) mentre a la Via del Corso els membres del Partito Socialista Italiano tiraven ous i tomates contra la seu del propi partit (ho sé perquè jo, per una pura casualitat, aquell dia “passava per allí”), i quan poc després l'últim cap de govern democristià, Martinazzoli, era precisament això: l'últim. Passats vint

Joan Francesc Mira

anys, el gran navegant del primer mig segle de postguerra, Andreotti, continuava sent un home de respostes fulminants, amb una memòria implacable i total, amb una puntualitat tan maníaca que (tal com em passa sovint a mi mateix, acabava

arribant abans de l'hora), continuava amb aquella regularitat kantiana quotidiana que començava amb la missa matinal, continuava rebent a casa visites discretes i molt importants, però havia entrat en una mena de dimensió atemporal.

Quasi mig segle, doncs, des que en 1946 Alcide de Gasperi, d'acord amb el papa Pius XII, el va nomenar subsecretari quan tenia només 27 anys, fins a l'última presidència del govern, del 1989 al 1992. Sembla com si haguera estat ell, Giulio l'etern, qui sostenia aquella Itàlia damunt de la columna central de la Democràcia Cristiana, i amb el complement necessari d'un Partit Comunista que el 1992 –la història mana...– ja no era ni comunista ni partit. Francesco Cossiga, antic president de la República (i ben conegut en alguns cercles de València...), arribà a definir el seu col·lega com un gran “cardenal extern”, un Secretari d'Estat del Vaticà però cedit a Itàlia. “En ell hi ha dos mil anys d'història”, digué, “hi ha el sacrifici de Crist, la papessa Joana, els Borja, la inquisició, i la diplomàcia”. I anava molt bé així, mentre Itàlia era una peça clau en els equilibris geopolítics de la guerra freda, i per mantindre combinacions tan necessàries com inestables era utilíssim un home com Giulio, capaç de negociar amb socialistes, liberals, comunistes, i amb el dimoni mateix si calia. Va acabar, com sap tothom, implicat en alguns dels processos més tèrbols i espectaculars de la història judicial (però no, certament, amb la vulgaritat cridanera de Silvio Berlusconi), amb una certa olor de sofre diabòlic, salvat per prescripcions i altres expedients oportuns. Ell mateix, en tot cas i en tota circumstància, davant de jutges, fiscals o periodistes agressius, no va perdre mai aquell aire d'indiferència i de distància. Acabà dient: “Entenc que s'ocupen de mi: en el fons, sóc pòstum de mi mateix”. I hi ha qui assegura que finalment Andreotti ha anat al cel, salvat per falta de proves.

“Francesco Cossiga, antic president de la República (i ben conegut en alguns cercles de València...), arribà a definir el seu col·lega com un gran ‘cardenal extern’, un Secretari d'Estat del Vaticà però cedit a Itàlia. ‘En ell hi ha dos mil anys d'història’, digué, ‘hi ha el sacrifici de Crist, la papessa Joana, els Borja, la inquisició, i la diplomàcia’”